

הזורעים בדמעה
ברינה יקצרו
בא יבא ברינה

ראה

כ"ד אב
תשפ"ו

עלון מס' 791
שנה ט"ז

המשך דבר העורך

ה"חפץ חיים" אמר שקביעת מקום וזמן היא הסכר שעוצר את השכחה ואת היצר הרע. הוא נמשל לאדם שבונה בית: אם הוא יניח בכל יום לבנה במקום אחר, הוא לעולם לא יבנה קיר. רק אם יניח לבנה על גבי לבנה באותו מקום, יזכה לבנין עומד. מספר על יהודי עני שהיה קובע מקום לתפלתו בפנה נדחת בבית הכנסת. יום אחד הציעו לו לעבר למקום מכבד יותר ליד כתל המזרח. הוא סרב ואמר: "בפנה הזו שפכתי את לבי במשך שנים רבות, הקירות כאן כבר מכירים את התפלות שלי. למה לי לעבר למקום שבו אני והקירות זרים זה לזה?"...

כאשר פרענו את התרגשה על ישראל, היה ה' בעל שם טוב' הולך למקום קבוע אחד ביצר, מדליק שם אש, ואומר תפלה מיוחדת - והגדרה היתה מתבטלת.

כשעלה תלמידו, המגיד ממזריטש, הוא הלך לאותו מקום עצמו ביצר ואמר: "רבונו של עולם, אני לא יודע להדליק את האש, אבל אני יודע את התפלה ואת המקום" - והנס התרחש. רבי משה ליב מססוב הלך לאותו מקום ואמר: "אני לא יודע את התפלה ולא איך להדליק אש, אבל אני יודע את המקום" - ודי היה בזה.

ללמדנו, קביעת מקום היא לא רק הלכה, אלא דרך לבנות קשר רוחני יציב ומשמעותי עם הקדוש ברוך הוא.

ראה - תוכן ענייני הפרשה

- א. מצות אמירת הברכות - בהר גריזים, והקללות - בהר עיבל בכניסת עם ישראל לארץ ישראל (י"א, כ"ו-ל"ב).
- ב. "אלה החקים... אשר תשמרון לעשות..." (י"ב, א-ל"א):
 - א. המצוה לאבד עבודה זרה מארץ ישראל.
 - ב. אסור לקלקל ולהחריב את בית המקדש, ובתני הכנסת (מקדש מעט) ולהזהר, מחסאים הגורמים לסלוק השכינה.
 - ג. מצוה לבנות את בית הבחירה ורק שם להקריב את הקרבנות.
 - ד. התור אכילת בשר קדשים שגפול בהם מום קבוע, לאחר הפדיון.
 - ה. מצות שחיטת בהמות חלון, ואסור אכילת דם.
 - ו. אסור אכילת קדשים ומעשר שני חוץ למקומם.
 - ג. אזהרה על אסור התנהגות בדרך העמים.
 - ד. דיני גביא שקר, מסית לעבודה זרה ועיר הנדחת (י"ג, א'-ט).
 - ה. בנים אתם לה' אלוקיכם, ולא להצטער על מת כדרך הגוים, בשריטה על הגוף, ובקרחת השער.
 - ו. מצוות כשרות המאכלים (י"ד, א'-כ"א):
 - א. בהמות חיות, ודגים - הכשרים, האסורים, וסימניהם.
 - ב. העופות האסורים, והמתרים.
 - ג. אסור אכילת בשר נבלה, ובשר בחלב.
 - ז. מצות מעשר שני: הפרשתו, אכילתו בירושלים, פדיתו, ומצות מעשר עני ובעור מעשרות (י"ד, כ"ב-כ"ט).
 - ח. מצות שמטת כספים מקץ שנת השמטה, מצות צדקה ועזרה לעניים ומצות הלואה (ט"ו, א'-א).
 - ט. הענקה בשחרור עבד ואמה עבריים ודין הנרצע (ט"ו, י"ב-י"ח).
 - י. קדשת בכור בהמה טהורה ודיניו (ט"ו, י"ט-כ"ג).
 - יא. מצוות פסח, שבועות וסוכות, מצות עליה לרגל, שלמי שמחה ועולת ראיה (ט"ז, א'-ז).

דבר העורך

כתוב בפרשה (י"ב, ד'): "כי אם במקום אשר יבחר ה' שם תעלה עלתיך ושם תעשה כל אשר אנכי מצוך".

יש להבין מדוע באמת אוסרת התורה להקריב קרבנות במקומות אחרים, הרי עקר המטרה בהקרבנות הקרבן היא כדי שעל ידי ההקרבנה יתקרב האדם לה'. יתברך. אם כן מדוע דרוש לזה מקום מסים וקבוע דוקא בבית הבחירה, ומה פסול בכך אם יקים לו האדם במה (או מבח פרטי בחצר ביתו) במקום כלשהו ושם יקריב את קרבנותיו? עוד יש להבין. מדוע בית המקדש נקרא בלשון "מקום", מדוע לא הזכירה התורה מפרשות את שם המקום? ואפשר לפרש שבית המקדש אשר התורה מדברת עליו, אינו רק בית המקדש השוכן בהר המוריה, אלא יש בו רמז גם לבית המקדש הפרטי של כל אדם ואדם השרוי בתוך לבו. גופו של האדם גם הוא נחשב כמקדש מעט וכמשכן ה', וכמו שנאמר (שמות כ"ה, ח) "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" ודרשו חז"ל (בשם האלשיך הקדוש) שהקדוש ברוך הוא שוכן בתוכו של כל אחד ואחד. לכן צריך הוא להכשיר את לבבו ולקדש את עצמו כדי שגופו יהא ראוי לשכינה שתשכן בתוכו. ולכן בית המקדש נקרא בלשון "מקום" שזה רומז על האדם, שהיכן שהוא נמצא - שם הוא מקומו, שהמקום מתעלה ונעשה חשוב על ידי כוחו הרוחני של האדם. וככל שיתעלה ויתקדש ברוחניות - כך גם מקומו יהפך להיות מקום מקדש, וכמו שאמרו חז"ל (תענית כ"א: א) לא מקומו של האדם מכבדו, אלא האדם מכבד את מקומו. נמצא שכל עבודת בית המקדש מהוה רמז לעבודת האדם. לכן צוה התורה שכל עבודות המקדש יצטמצמו אל מקום אחד קבוע ומסים, ואסרה התורה על האדם להקריב את קרבנותיו בכל מקום אשר ירצה כי אז הקרבנות תחשב לו כארעית הבאה כלאחר יד.

ומכאן נלמד גם לעבודת ה' הפרטית שלנו שתהא עבודה קבועה ושיהא החלטית וברור במלאכת עבודת הקדש. ואסור לו להיות ארעי ולעבד את ה' יתברך היכן שנראה בעיניו לנכון ומתי שלבו חפץ. ועליו להתמיד בקביעות בעבודת ה' הן בלמוד והן בתפלה ובעשיית המצוות. חז"ל (ברכות ו:) הגדילו בענין חשיבות קביעת מקום לתפלה, "אמר רבי חלבו אמר רב הונא: כל הקובע מקום לתפלתו - אלוהי אברהם בעזרו", ועוד אומרת הגמרא (ברכות ז: נאמר: "כל הקובע מקום לתפלתו - אויביו נופלים תחתיו).

והנה, בדרך רמז המלה "מקום" אומר הזהר הקדוש הכונה להקדוש ברוך הוא, באפן הבא: 'מקום' בגמטריה=186, אם נכפיל כל אות בעצמה משם הו"ה 10x10, 5x5, 6x6, 5x5 ונסכם 25+36+25+100 יוצא 186 כמנין "מקום".

כי כאשר אדם מיחד לו מקום, ואינו מתפלל תפלה ארעית כלאחר יד - היכן שנראה בעיניו, הרי בזה הוא מגלה עד כמה התפלה חשובה ויקרה בעיניו. כשאדם קובע מקום לתפלה וללמוד אז הגוף, הנפש והנשמה נכנסים באפן אוטומטי למצב של "כעין שדור" - הכנה ורכוז רוחניים מול הבורא.

כיום שבעונותינו הרבים חרב בית המקדש ובטלה עבודת הקרבנות, הרי שהתפלה במקום קבוע באה במקום הקרבנות שהקריבו במקום הקבוע שבמקדש, וקביעות זו עליה להיות אבן יסוד בעבודת ה', שיהא האדם קבוע ומחבר לדרך האמתית אשר בה בחר ויצעד בה במשך כל ימי חייו.

“אֵיל וַצְבִי וַיַּחֲמוֹר...” (י"ד, ה) – רץ כַּצְבִי

הַצְבִי מֵתֹאפֵן בְּזִרְיוֹת, כְּנֶאֱמָר 'רֵץ כַּצְבִי' (אבות ה, כ), אף שִׁישֶׁן חֵיוֹת הָרְצוֹת מִהֵר מִמֶּנּוּ, כְּנֶמֶר וּבִרְדָּלָס, מִכָּל מְקוֹם הַצְבִי מֵתֵמִיד בְּמַהֲרֹתוֹ לְזֶמֶן רֵב, בְּשׂוֹנָה מִשָּׂאֵר בְּעֵלֵי חַיִּים הַמִּתְיַגְעִים מִמְרוּצָתָם.

מַעֲנֵי הַצְבִי - רֵב חָיָא הִיָּה צַד צְבָאִים וּמֹאכִיל בְּשָׂרָם לִיתּוּמִּים, וּמַעֲוֹרֹתֵיהֶם הִיָּה מִתְקִין מַגְלוֹת קֶלֶף וְכוֹתֵב עֲלֵיהֶם חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תוֹרָה וּמִלְמַדִּם לְתִינוּקוֹת (בְּבֹא מִצִּיעָא פ"ה:).

וְהַעֲנֵן שֶׁעָשָׂה כֵּן, בְּאֵר ה'חֲתָם סוֹפֵר': מִפְּנֵי שֶׁלְצָבִי אֵין מְרָה, וְכָל כָּלוּ מִסְמָל אֱהָבָה וְטוֹב לֵב, וְלָכֵן רָצָה לְהַחֲדִיר בְּתַלְמִידִים מְדוּת נַעֲלוֹת אֵלוֹ. וּבִשְׁלָחַן עֲרוֹף (יורי דְּעָה מ"ב ח') מוֹבָא: לְצָבִי אֵין מְרָה בְּכַבֵּד, אֶלָּא סְמוּךְ לְזָנָב.

כְּשִׁמּוֹדָהּ הַצְבִי - הַקֶּרֶן שֶׁלוּ מוֹעִיל הִרְבֵּה. וְהוּא הוֹלֵךְ לְמְקוֹם שֶׁלֹּא יֵרָאֶה וְלֹא יִמָּצָא, וְתוֹקֵעַ קֶרְנוֹ שֶׁם בְּאֶחָד מִנְקִי הַסָּלָעִים, כְּדִי שֶׁלֹּא יִמָּצָא לְעוֹלָם (שִׁטָּה מְקַבֵּצַת לְמַסְכַּת כְּתוּבוֹת - כְּתוּבוֹת ק"ז:). וּבְתוֹסֻפוֹת יוֹם טוֹב (כְּתוּבוֹת פ"ג, ב') כְּתֵב שְׁמָה שְׁבַמְשֹׁנָה מוֹפִיעַ הַבְּטוּי 'הַנִּיחַ מַעֲוֹתָיו עַל קֶרֶן הַצְבִי', פְּרוֹשׁ הַדָּבָר שֶׁמִּזְמָן לְהַפְסִיד מַעֲוֹתָיו כְּפִי שֶׁהַצְבִי יִרְוֹץ קַל חִישׁ.

כְּתֵב ה'אַלְשִׁיף' עַל הַפְּסוֹק בְּשִׁיר הַשִּׁירִים (ד, ה) 'תְּאוֹמֵי צְבִיָּה' - כְּתֵבוּ חֲכָמֵי הַטֵּבַע, כִּי דֶרֶךְ תְּאוֹמֵי הַצְבִיָּה שֶׁנֶּפֶשׁ כָּל אֶחָד קְשׁוּרָה בְּנֶפֶשׁ אַחֲיוֹ, עַד שֶׁלֹּא יִחְיֶה הָאֶחָד, רָגַע אַחֵר כִּף יְמוֹת אַחֲיוֹ לְרֵב דְּבִקוּתָם (סֵפֶר תַּעֲלוּמוֹת מִהַחִי).

הָאֵילָה הִיא רַחֲמָנִית שְׁבַחֲתָה - בְּזֹהֵר (פְּנִיחָס ר"ט) מוֹבָא: חִיָּה זֹר רַחֲמָנִית וְאֵין בְּכָל הַחַיּוֹת בְּעוֹלָם רַחֲמָנִית כְּמוֹתָהּ, וּבִזְמָן שֶׁדְּחֻקָּה לָהּ הַשְׁעָה וְנִצְרָכָה לְמִזְנוֹנוֹת לָהּ וּלְכָל הַחַיּוֹת, הִיא הוֹלֶכֶת לְמְקוֹם רַחוֹק וּמִבִּיאָה מִזְנוֹנוֹת וְאֵינָה רוֹצָה לֵאכֹל עַד שֶׁתִּחַזֵּר לְמְקוֹמָהּ, כְּדִי שֶׁיִּתְכַּנְסוּ אֵלֶיהָ שָׂאֵר הַחַיּוֹת וְתִחַלֵּק לָהֶם מִמֶּזֶן זֶה.

וּכְשֶׁבָאוֹת, מִתְכַּנְסוֹת אֶצְלָהּ כָּל הַחַיּוֹת, וְהִיא עוֹמֶדֶת בְּאַמְצַע וּמִחַלֶּקֶת לְכָל אַחַת וְאַחַת, וּמִהַתְעַנּוּג שֶׁמִּחַלֶּקֶת לָהֶם הִיא מְרַגֶּשֶׁה שְׂבַע כָּאֵלוֹ אֶכְלָה יוֹתֵר מִכָּלָם. וּמִחַלֶּקֶת לָהֶם כְּשֶׁהִשְׁחַר עוֹמֵד לְבוֹא, וְכִיּוֹן שֶׁמֵּאִיר הַבֶּקֶר כָּלָם שְׂבִיעוֹת בְּמִזְנוֹן שֶׁלָּהּ.

וּכְשֶׁהָעוֹלָם נִצְרָךְ לְמִטָּר, מִתְכַּנְסוֹת כָּל הַחַיּוֹת וְהִיא עוֹלָה לְרֹאשׁ הָרֶם, וְנוֹתֶנֶת רֹאשָׁהּ בֵּין בְּרָכִיָּה וְגוֹעָה גְעִיָּה אַחֵר גְּעִיָּה, וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵעַ קוֹלָהּ וּמִתְמַלֵּא רַחֲמִים וְחָס עַל הָעוֹלָם, וְהַתְהוֹם מַעֲלָה לָהּ מִיָּם, וְהִיא יוֹרֶדֶת מִרֹאשׁ הָהָר וְרָצָה וּמַחְבִּיאָה עֲצָמָהּ, וְכָל שָׂאֵר הַחַיּוֹת רְצוֹת אַחֲרֶיהָ וְלֹא מוֹצְאוֹת אוֹתָהּ.

וְזֶה מָה שֶׁכְּתוּב 'כְּאֵיל תַּעֲרֹג עַל אֲפִיקֵי מַיִם' - הִיא תַּעֲרֹג כְּשֶׁהָעוֹלָם צָמָא לְמַיִם כְּשִׁיתִּיבְשׁוּ. וּבִשְׁעָה שֶׁהִיא מִתְעַבְּרַת נִסְתָּם רַחֲמָהּ, וּכְשֶׁמִּגִּיעַ זְמַנָּה לֵילָד, גּוֹעָה וּמִשְׁמִיעָה 70 קוֹלוֹת כְּחֻשְׁבוֹן הַתְּבוֹת בְּמִזְמוֹר 'כ' בְּתֵהִלִּים - 'עֲנֵה ה' בְּיוֹם צָרָה', וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵעַ לָהּ וּמִזְמִין לָהּ נַחֲשׁ גָּדוֹל שִׁיוֹצֵא מִהֵרָה הַחֹשֶׁךְ וְהוּא נוֹשֵׁף לָהּ בְּרַחֲמָהּ, וְאֶלְמָלָא הַנַּחֲשׁ מְקַדֵּים רָגַע אוֹ מֵאֲחֵר רָגַע, מִיָּד מֵתָה (בְּבֹא תִתָּא ט"ז:).

וְהַטַּעַם שֶׁאֵינָה מֵתָה מִנְשִׁיכַת אֶרֶס הַנַּחֲשׁ, כְּתֵב הַמְהַרְשָׁא שֶׁטֵּבַע הָאֵילָה לְהַרְחִיק אֶרֶס הַנַּחֲשׁ.

"בָּנִים אַתֶּם לָהּ אֱלֹקֵיכֶם לֹא תִתְגַּדְּדוּ וְלֹא תִשְׁמוּ

קֶרְחָה בֵּין עֵינֵיכֶם לְמֵת" (י"ד, א)

טַעַם הַדָּבָר:

א. לְפִי שְׂאֵתָם בָּנִים שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהִנֵּכֶם רְאוּיִים לְהִיּוֹת נְאֻמִּים וְלֹא גְדוּדִים וּמִקְרָחִים (כּו פֶּרֶשׁ רַש"י), וְהַקְשָׁה הַרְמָב"ן עָלָיו מְדוּעַ מִתֵּר לְשֹׁרֵט שֶׁלֹּא עַל הַמֵּת, וּבִאֲמַת רַש"י תֵּרֵץ בְּכַתְּבוֹ כְּדֶרֶךְ שֶׁהָאֻמוֹרִיִּים עוֹשִׂים, וְדָרְכָם רַק בְּמֵת. וּבִגְמָרָא (מְכוֹת כ:): שְׁנֵינוּ שְׂאִינוּ חָיִב מִלְּקוֹת אֶלָּא עַל הַמֵּת בְּלִבָּד, אוֹלָם יֵשׁ שֶׁכְּתֵבוּ שְׂאִסּוֹר מִדְּרַבָּנָן אֶפְלוּ שֶׁלֹּא עַל הַמֵּת (ב"ח, רַמְבַּ"ם, טוֹר). וְיֵשׁ מִתִּירִין (בֵּית יוֹסֵף רַמ"א, גוֹר אֲרִיָּה), וְעַל כֵּן לֹא תִתְּנוּ בְּבִשְׂרָכֶם גְּדִידָה וְשֹׁרֵט (מְכוֹת כ"א) עַל הַמֵּת כְּדֶרֶךְ הָאֻמוֹרִיִּים (גוֹר אֲרִיָּה וּמַלְבִּי"ם בְּדַעַת רַש"י).

ב. מֵאֲחֵר שֶׁתִּדְעוּ שְׁבָנִים אַתֶּם לָהּ אֱלֹקֵיכֶם וְהוּא אוֹהֵב אֶתְכֶם יוֹתֵר מֵאֱהָבַת אָב לְבֵן, לָכֵן אַל תִּתְּגוֹדְדוּ עַל מָה שִׁיעֲשֶׂה, כִּי כָל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לְטוֹב הוּא וְאֵם לֹא תִבְיָנוּהוּ כְּאֲשֶׁר לֹא יִבְיָנוּ הַיְלָדִים הַקְטָנִים מַעֲשֶׂה אֲבִיהֶם רַק יִסְמְכוּ עָלָיו - כֵּן תַּעֲשׂוּ גַם אַתֶּם (רַבִּי אֲבִרָהָם אֲבִן עֲזָרָא).

ג. בָּנִים אַתֶּם לָהּ אֱלֹקֵיכֶם, לָכֵן אִם אֵין מֵת לָכֶם אָב וְאֵם אַל תִּתְּגוֹדְדוּ, שְׂאִינֶכֶם יְתוּמִים שִׁישׁ לָכֶם אָב בְּשָׁמַיִם שֶׁהוּא חַי וְקַיִם יִתְבָּרַךְ (הַרְא"שׁ).

ד. טַעַם "עַם קְדוֹשׁ" הַבְּטָחָה בְּקִיּוֹם הַנִּפְשׁוֹת לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, יֹאמֵר אַחֲרֵי שְׂאֵתָה עִם קְדוֹשׁ וְסִגְלַת ה' וְלֹא יֵשֶׁא אֱלֹקִים נֶפֶשׁ וְחֵשֶׁב מַחֲשָׁבוֹת לְבִלְתִּי יִדַּח מִמֶּנּוּ נִדָּח, אֵין רְאוּי לָכֶם לְהַתְּגוֹדֵד וּלְהַקְרִיחַ עַל נֶפֶשׁ וְאֶפְלוּ יְמוֹת בְּנַעֲרוֹתָיו, וְלֹא יֵאֱסֹר הַכְּתוּב הַבָּכִי כִּי הַטֵּבַע יִתְעוֹרֵר לְבִכּוֹת בְּפִרּוֹד הָאוֹהֲבִים וְנִדּוּדָם אִף בַּחַיִּים (רַמְבַּ"ן), וְכַעֲנִין זֶה כְּתֵב ה'אֹרֶךְ הַחַיִּים' הַקְדוֹשׁ שֶׁבְּמִיתַת אִישׁ אֵין אֲבִדָּה לְמֵת אֶלָּא הָרִי הוּא דוֹמָה לְאָדָם שֶׁשָּׁלַח בְּנוֹ לְסַחֲרָה לְעִיר אַחֶרֶת וְלִמִּים שָׁלַח הָאֵב אַחֵר בְּנוֹ וְאֵין הָעֵדֶר הֵבִן אֶלָּא מִן הַמְּקוֹם שֶׁהָלַךְ מִשָּׁם אָבֵל עַל כָּל פְּנִים יִשְׁנֹן, וְאִדְרָבָה טוֹב לוֹ שֶׁחֲזַר הֵבִן אֶצֶל אָבִיו שֶׁהוּא מְקוֹר הַחַיִּים, וְעַל זֶה אֵין לָנוּ לְהַתְּגוֹדֵד וְלִשְׂשִׁים קֶרְחָה. מָה שְׂאִין כֵּן הַעֲכוּ"ם (עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת) שֶׁלֹּא נִקְרְאוּ בָּנִים לָהּ, וְהוּא אָמַר 'אַתֶּם' לְשִׁלַּל הַעֲכוּ"ם שֶׁעֲלֵיהֶם יְדוּוּ הַדּוֹיִם בְּיוֹם מִיתָתָם שֶׁהֵם מֵתִים מִיתָה שְׂאִינֶם עוֹד בְּנִמְצָא בֵּין הַחַיִּים.

[אֲוֹצֵר מִפְּרָשֵׁי הַפֶּשֶׁט]

"בָּנִים אַתֶּם לָהּ אֱלֹקֵיכֶם" (יד, א) – כִּיצַד יֵשׁ לְחַנּוּךְ

יְלָד? – בֵּן שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא

רַבִּי יַעֲקֹב נִימָן זצ"ל, רֹאשׁ יְשִׁיבַת 'אוֹר יִשְׂרָאֵל', סִפֵּר אֶת הַסִּפּוּר הַבָּא: נִכְנַסְתִּי בִּשְׁבַת קֹדֶשׁ אֶל מו"ר הָרֵב מִשֶּׁה רוֹזֶנְשְׁטֵין זצ"ל, מִשְׁגִּיחַ יְשִׁיבַת לומְז'ה, וְרֹאיתִי שֶׁהוּא בּוֹחֵן בַּחֲמֵשׁ יְלָד שְׁלוּמֵד בְּתַלְמוּד תוֹרָה. שְׂאֵלְתִי אוֹתוֹ: 'שֶׁל מִי הַיְלָד הַזֶּה?... הוּא לַחֵשׁ לִי בְּאַזְנִי: 'הוּא יְלָד שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא!'

הוּא הֵבִין שְׂאִנִּי מִתְפַּלֵּא שְׂאִינוּ עוֹנָה עַל שְׂאֵלְתִי, וְהַמְשִׁיךְ וְאָמַר לִי: 'אֵלוֹ הֵייתִי אוֹמֵר לָךְ שֶׁהוּא יְלָד שֶׁל חַיִּים הֵייתִי יוֹדֵעַ מִי הוּא הַיְלָד, וְאֵם אֵנִי אוֹמֵר לָךְ שֶׁהוּא יְלָד שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֶתָּה לֹא יוֹדֵעַ שֶׁל מִי הַיְלָד?...'

הַגִּישָׁה שֶׁל מִי שֶׁמִּחַנּוּךְ יְלָדֵי יִשְׂרָאֵל, צְרִיכָה לְהִיּוֹת שֶׁהוּא מִחַנּוּךְ יְלָדִים שֶׁל מִלֵּךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּפִי שֶׁנֶּאֱמָר: 'בָּנִים אַתֶּם לָהּ אֱלֹקֵיכֶם', וְלֹא כְּמִי שֶׁמִּחַנּוּךְ אֶת הַיְלָד שֶׁל חַיִּים אוֹ אֱהָרֹן. וְכַשֵּׁם שֶׁכָּל הַלִּיכּוֹתָיו שֶׁל אָדָם צָרִיךְ הוּא לְקַיֵּם 'שְׁוִיתִי ה' לְנִגְדִי תִמִּיד', כִּךְ גַּם כְּאֲשֶׁר הוּא מְלַמֵּד יְלָד אַחֵר, צָרִיךְ לְשׁוֹוֹת נִגְדִי עֵינָיו שְׂאִבּוֹ שֶׁל יְלָד זֶה הוּא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

מַחֲשָׁבָה זֹאת תַּעֲנִיק לְמַחֲנֹךְ סִבְלָנוֹת לְתַלְמִידִים, וְהַטְפּוֹל בָּהֶם יִהְיֶה שׂוֹנֶה לְגִמְרִי. וְיִשְׁמַע הַחֲכָם וְיוֹסֵף לָקַח.

"כי יהיה בך אביון... לא תאמץ את לבבך ולא

תקפץ את ירך מאחיך האביון" (ט"ו, ז) - כוחה

של נתינה - מצות צדקה

מובא במדרש (זוטא שיר השירים פ"א) 'גדול כח הצדקה שכל מעשיו של משה לא נשתבחו (לא זכו לשבח והוקרה) אלא על הצדקה, וכן מלכת שבא כשראתה גדלה של שלמה (וחכמתו) לא שבחתהו אלא על הצדקה, וכל דור שיש בו צדקה וגמילות חסדים אף אלו כל מעשיהם רשעים אין גזר דינם לאבד, שהרי מיכה עשה עבודה זרה ורצו מלאכי השרת לדחפו (ולסלקו מהעולם), אמר להם הקדוש ברוך הוא הניחו לו שפתו מצויה לעוברי דרכים, משמע שחשיבותה של צדקה הוא בסיס לכל המצוות ולכן הגנה מצוות צדקה אפלו על מיכה שעשה עבודה זרה.

עוד מובא בפרקי דרבי אליעזר (פ"ג) 'רבי עזריה אומר תדע לך כח הצדקה, בא וראה משלום בן תקוה (בעלה של חלדה הנביאה) שהיה מגדולי הדור והיה עושה צדקות בכל יום, והיה ממלא את חמת מים והיה יושב על פתח העיר, וכל מי שהיה בא מהדרך היה משקה ומשיב נפשו עליו. ובזכות הצדקה שעשה שרתה רוח נבואה על אשתו חלדה.

כמו כן מובא בירושלמי (פאה פ"א ה"א) 'צדקה וגמילות חסדים שקולות כנגד כל מצוותיה של תורה.

כתב הרמב"ם (בהלכות מתנות עניים פ"ה ה"א) 'חביבין להזהר במצות צדקה יותר מכל מצוות עשה, שהצדקה סימן לצדיק זרע אברהם אבינו שנאמר 'כי ידעתי למען אשר יצוה את בני לעשות צדקה, ואין כסא ישראל מתכונן ודת האמת עומדת אלא בצדקה, ואין ישראל נגאלין אלא בזכות הצדקה שנאמר 'ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה'.

כמה כוחה של מצות צדקה - מובא בגמרא (פסחים ח: ובראש השנה ד') 'האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחיה בני או שאהיה בן עולם הבא הרי זה צדיק גמור'.

מובא ב'פרשת דרכים' (דיוט ג') לא אמרו הרי זה צדיק גמור אלא במצות צדקה שנמשך מזה תועלת לעניים מה שאין כן בשאר מצוות, וכפי שמוכיח החיד"א מדברי המדרש (ויקרא רבה פ"ד ס"ז) 'ברבי טרפון ורבי עקיבא שרבי טרפון היה סבור שאם לא כון במעשה הצדקה לשמה לא עשה ולא כלום, והסביר לו רבי עקיבא שאינו כן והראה לו את הפסוק 'פזר נתן לאביונים, ולכן הצדקה עומדת לעד וקרנו תרום בכבוד, וכפי שהסבירו עוד אחרונים שכל המצוות יש חיוב על האדם לעשותה לשמה מצד עצמם, וכשעושה אותם שלא לשמה חסר לו באותה שעה קיום של מצוה, אבל בצדקה זה אחרת שבפעל אף על פי שלא עשה לשם מצות צדקה, הרי נאמר בגמרא (בבא בתרא י') 'אמר רבי אבהו שאלו את שלמה בן דוד עד היכן כחה של צדקה, אמר להם צאו וראו מה פרש דוד אבא 'פזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד, דהינו שפזר לעניים ונהנו מזה אפלו שלא נתן לשם מצות צדקה. כמו כן מובא ברש"י (בסנהדרין מ"ד:) 'מעשה ברשע שעשה פעם סעודה לשר העיר, ולא בא שר העיר וחלקה לעניים, והיה שכרו להקבר בכבוד גדול, ומוכח שאף שלא היה כונתו לשם מצוה וקדם היה מטרתו לכבוד השר ורק אחר כך נתן לאביונים, מכל מקום שכר צדקתו עומד לעד, וקל וחומר כשעשה לכתחלה לשם שמים.

וכמו כן בספר 'חסידים' (סימן תשס"ה) 'כיון שיש רוח לעניים אף על פי שאינם מתכוננים לשם שמים אלא להתכבד בהם כיון שיש רוח לעניים אל מנעם'.

מובא בספרי (פרשת כי תצא) על הפסוק 'ושכחת עמר בשדה לא תשוב לקחתו למען יברכה ה' אלקיך בכל מעשה ידך, מנין למאבד סלע מתוך ידו ומצאה עני והלך ונתפרנס בה מעלה עליו הכתוב כאלו זכה, תלמוד לומר 'לגר ליתום ולא למנה למען יברכה, ולכאורה האדם שנפל סלע מכיסו לא התכונן ולא ידע שהכסף יגיע לעני, ואם כן אין כונת מצוה במעשה הצדקה, בהכרח שמצות צדקה שונה מכל המצוות, שיסוד מצות צדקה שהעני ינה, ולכן מה לי אם כון או לא כון.

מובא במדרש (פרשת בהר) על הפסוק 'כי ימוד אחיד': כל הנותן פרוטה לעני הקדוש ברוך הוא נותן לו פרוטות, וכי פרוטה נותן לו והלא לא נותן לו אלא נפשו, הא כיצד? היתה כבר בעשר פרוטות ועמד עני בשוק ואין בידו אלא ט' פרוטות, ובא אחד ונתן לו פרוטה ונטל כבר ואכלה ושבה נפשו עליו, אמר לו הקדוש ברוך הוא אף אתה בשעה שנפסף מצפצפת לצאת מתוך גופך אני משיבה לך, לפיכך משה מזהיר לישראל 'וכי ימוד אחיד, בעמק יהושע' (מסלונים) כתב להסביר כונת דברי המדרש שהתשלומין הוא על ההנאה הבאה לו לעני וההנאה היא שהשיב את נפשו, על כן אף הקדוש ברוך הוא משיב את נפשו, ועל זה אומר המדרש 'הא כיצד היה כבר ב-י' פרוטות והעני עומד בשוק ובא אחד ונתן לו פרוטה, פרוש אף על פי שנתן לו רק פרוטה אחת אפלו הכי כיון שהעני שלקח בהם כבר של י' פרוטות, ואם לא היה נותן לו הפרוטה לא היה יכול לוקח הכפר של ה-י' פרוטות, נמצא שעל ידו באה לו הנאה של י' פרוטות ולכך משלם לו הקדוש ברוך הוא בעד כבר של י' פרוטות כיון שבלא הפרוטה לא היה יכול לקח הכפר בכלל.

"ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה"

ראה כמדבר ליחיד, לפניכם כמדבר לרבים, לפי שאמרו רז"ל (דיוטין מ:) לעולם ידמה לאדם כאלו היה כל העולם מחצה על מחצה זכויות ועונות, עשה מצוה אחת הכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות. לכך אמר אל כל יחיד ראה שיראה בעין שכלו כי כל מעשיו יחזרו לפניכם, לכלכם, והזכיר ענין זה בפרשה זו המדברת מענין הר גריזים והר עיבל כי שם נעשו כל ישראל ערבים זה בעד זה, ומצד הערבות רבים נתפסים בעיון היחיד. ויש רמז לזה מה שמסיק בילקוט שמעוני (תתע"ה) בתחלת פרשת זו משל לאחד שהיה יושב על פרשת דרכים, והיו לפניו שני שבילין וכו'. התחיל בדרכים הכבושים לרבים, וסיים בשבילין הכבושים ליחידים, אלא שהציע משל זה על הפסוק המתחיל ביחיד וסיים ברבים מן הטעם שנתבאר. [וזו לשון המדרש: "ברכה וקללה", למה נאמר. לפי שנאמר (להלן ל, יט) "החיים והמות נתתי לפניך הברכה והקללה" שמה יאמרו ישראל הואיל ונתן המקום לפניו שני דרכים דרך החיים ודרך המות גלף באיזו מהן שנרצה, תלמוד לומר "ובחרת בחיים". משל לאדם שהיה יושב על פרשת דרכים והיו לפניו שני שבילין, אחד שתחלתו מישור וסופו קוצים ואחד שתחלתו קוצים וסופו מישור, והיה מודיע את העוברים ואת השבים ואומר להם שאתם רואים שביל זה שתחלתו מישור, כשתים ושלש פסיעות מהלך במישור וסופו לצאת לקוצים, ואתם רואים את שביל זה שתחלתו קוצים, כשתים ושלש פסיעות אתה מהלך בקוצים וסופו לצאת למישור. כך אמר להן משה לישראל.]

ונקט לשון היום אף על פי שזמן קבוע לקבלת השבועה כי יביאך ה' אל הארץ. מכל מקום נקט לשון היום לומר שמהיום עד אותו זמן יש לכם שהות להמלך כדי שלא יאמרו אנוסים היינו כדרך כל שבועה שנותנים זמן פן ינחם האיש, כך נתן להם זמן שלא יאמרו הקמם וערבבם ואילו היה להם שהות להמלך לא היה עושין.

[כ"ל יקר]

"אחרי ה' אלקיכם תלכו... ואתו תעבדו ובו

תדבקו" (י"ג, ה') - ספור

בספר 'כל משאלותיך' מובא ספור שארע ב-ד' בתשרי תשס"ב. אברך צעיר אמריקאי, בן להורים עשירים, נכנס לרבי חיים קניבסקי זצ"ל ושאלה בפיו: כשהיה בחור, הוריו שלחוהו לארץ ישראל ללמד בישיבת מיר. הוא היה בחור מבחר ועשה חיל גדול בלמודיו. גם לאחר שהתחתן, הוריו הסכימו שימשיך ללמד בכולל שלוש שנים. בחלוף שלש השנים אביו בקש ממנו להפגס לעסק המשפחתי, וכך עשה.

כשרונותיו הגדולים - שרק התחדדו על ידי למוד הגמרא בשיבה - הביאוהו להצלחה גדולה בעסק המשפחתי.

אולם, מה לעשות? נפשו חשקה בתורה. טעמה המתוק של התורה הקדושה נשאר על שפתיו והוא הרגיש שהוא מבזבז את חייו לריק.

הלמוד היה חסר לו. נכון! עוד עסקה ועוד עסקה, עוד כסף ועוד כסף, אבל העקר חסר! הוא "חיב" את הגמרא, והחליט לשוב לשיבה.

אביו התרעם: "עליך לפרנס משפחה, אשה וילדים! בפרט שהתרגלת כבר לחיות חיי רוחה. פעת יש לך משפחת טובה, בונוסים גבוהים על סגירת עסקאות, רכב לך ולאשתך. איך תוכל לחיות ממשפחת של אלפים שקל בחודש? אם תעשה צעד כזה, המנגד לדעתי - לא אתמך בד' יתיר!"

"כרגע" - המשיך האברך ואמר לרבי חיים זצ"ל - "אני עובד, אבל נפשי חשקה בתורה. אם אלך ללמד, אבי יפסיק לתמוך בי. אני מבקש ברכה שאזכה לשני שלחנות: גם שאצליח לעזב הכל ולהיות שקוע בלמוד, וגם שתהיה לי פרנסה ברווח כפי שהרגלתי, שאזכה לזבולון שיסכים לעשות אתי הסכם ישיכר וזבולון".

"אין מציאות כזו", השיבו רבי חיים. "רק מי שמוכן להצטרע ולחיות חיי צער, הוא זה שיכול לזכות במתנה להיות תלמיד חכם". "אולי כל זה אמור במי שלא היה מרגל מלכתחלה לחיות חיי רוחה", נסה האברך להתעקש.

"אבל אני שהתרגלתי כבר לרחבות, וגם אשתי התרגלה, יכול לבקש! הצמצום יכול להכריע את מי שהרגל לחיות ברחבות".

"אין אפשרות לבקש את שני הדברים", השיבו רבי חיים. "עליך להחליט במה אתה בוחר, מה אתה מעדיף יותר - חיי רחבות או חיי תורה?..."

האברך התלבט עם עצמו. המלחמה הפנימית נכרה היטב על פניו. לבסוף, בהחלטה נועזת, בחינת 'יש קונה עולמו בהחלטה אחת', אמר לרבי חיים: "אני בוחר בחיי תורה, ואני מבקש מהרב ברכה שאצליח בלמוד התורה הקדושה, ובאשר לפרנסה - אני מותר עליה! אחיה כפי שכל האברכים, ברוך השם, חיים". "עכשו אני יכול לברך אותך", השיבו רבי חיים, גם בהחלטה בלמוד וגם שתהיה לך פרנסה ברווח".

והרב הסביר: "רציתי לשמע את ההחלטה! רציתי לשמע שזה עולה לך בחיים ללמד תורה! שאתה מוכן לוותר על חיי העולם הזה למען הריבונות של עולם! לאחר שעשית זאת - אני מברך אותך שתהיה לך בעזרת השם גם הצלחה בלמוד וגם הצלחה בפרנסה". הכתוב אומר (תהלים ק"ה, ג) "ישמח לב מבקשי ה'", ואמר ה'חפץ חיים': עובדי ה' לא כתיב כאן, גם לא ישמח לב עושי מצוות. מה כן כתוב? "ישמח לב מבקשי ה'".

יהודי צריך להיות 'מבקש'. לחפש, לחזר, אחר התורה ומצוותיה. כשהתורה עולה לו בבריאות - הוא יצליח!

לקראת חדש אלול

"בשבת זו מברכים את חדש אלול - חדש הרחמים והסליחות. בפרשתנו אנו מצוים על מצוות הצדקה ועל חשיבותה שנאמר: "כי יהיה בך אביון מאחד אחיך... כי פתח תפתח את ידך לו..." (ט"ו, ז-ח). וכשנדיק בפסוקים נמצא, שמי שיכול לתת צדקה ואינו נותן, בנוסף לכך שהוא מבטל מצוות עשה, עובר גם על אסור. מצוות הצדקה אינה רשות, אלא חובה שהתורה מטילה על כל יחיד ועל החברה בכללותה. וענינה, לעזר ולתמוך בחולים וזקנים, יתומים ואלמנות ועוד, שאינם יכולים לקיים את עצמם. הנסיון שלך זה דוקא לתת לעני משלך, כלומר: הדאגה שלי לעניי העולם הזה שלך הם בונים את השכר הרוחני של העולם הבא שלי - אם בכסף, או בעצה טובה, סיוע גופני תוך כדי חינוך - דאג לעולם הבא שלך, ולעולם הזה של חברך.

הדברים נכונים גם לגבי דברים שלא מוצאים חן בעינינו אצל הסביבה; אל תדרש מהזולת להשתפר בתואנה כי זה לא מתאים לדרך שלך.

הנסיון שלו זה לתקן את מדותיו, והנסיון שלך זה לקבל אותו כפי שהוא ולסייע במדת הצדק.

"ובעצם הנתינה, אנו מתקנים את העולם ומקדמים את הגאולה, וכפי שאמר חז"ל (בבא בתרא י'): "גדולה צדקה שמקדמת את הגאולה, וכפי שאמר הנביא ישעיהו (נ"ד): "בצדקה תכוננו".

והנה, סמוכים אנו כבר לפני חדש אלול - ולפני יום הדין הקרב ובא. כתוב במדרש (בראשית רבה לך, מ"ד סימן י"ב): רבי יודן בשם רבי אלעזר אמר: שלושה דברים מבטלים גזרות רעות, ואלו הם: תפלה, צדקה ותשובה.

ונזכר לנצל ימים אלה לסגולה גדולה זו ולהרבות בצדקה ובמאור פנים (שגם בזה יש ענין גדול של צדקה) ובזה נזכה לשנה טובה, לכתיבה ולחתימה טובה.

בברכת התורה

לאדם מערכי לב ומה' סענה לשון" [משלי טז, א]

לעילוי נשמת מו"ר אבי: יעקב בן רחל ועדוק: מרן הראשון הרב עובדיה יוסף זצ"ל מרת אימ: שרה-סרח בת שמחה יוסף: הרב מאיר נסים בן כמסאנה מרכוס מרדכי בן רבקה יוסף: דינה בת שרה: הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל נפתלי בן רחל: אברהם בן שמחה: גורלי בן שמחה: יעקב ישראל בן גלית רבי מאיר בן אשר: יוסף חיים בן לאה: יהודה בן טובה: בן ציון קליין שלמה בן זוהרה: יעקב בן סאלם: חיים בן דוד ורחל: אפרים בן מדין אשר מסעוד בן זוהרה: רחמים בן חאור אברהם: רפאל בן תמו אפרים בן ציון ורבקה: עופר בן יחיא: דוד (חגית) בן שמחה משה אהרן בן מאיר יצחק: מאיר בן שמחה: שמעון בן רחל בן זינו שמחה בת סרח: יפה נדרה בת נעמה: רחל בת שמשון: דליה בת חיים הגר בת אהרן והרטה: כותן בת חביבה: אהובה (דייז) בת טובה רחל בת חנה: חנינה בת כמסה: ורד בת אידה: חנה בת אביבה וראובן שושנה נוואל בת שדרה: רבקה בת רחל

להצלחה: אליעד יעקב, הדס-הודיה, תמר, יעל, מיכל שני פאולה: בנימין בן צילה גילי בלומברג, אלעזר בן שמחה, יצחק בן גיטי

זיווג הגור: אליעד יעקב בן פאולה: יצחק בן חיה: אליהו בן אילנה: רחלי בת זהבה עדינה בת שמחה: בתיה בת אסתר: דרד ברטה ורוני איילת בנות כרמית נעמה בת אסתר: תמר בת פאולה: אריק בן חיה: שלי בת חיה

לרפואה:

אהרון בן רחל: משה בן רחל: מנחם בן עליזה: שמעון בן רחל: אברהם בן אנט עזר בן הגר: גולן בן דינה: אסתר בת שושנה אורטל בת גלית: ויקטוריה בת שרה: זוליס בת חנה פאולה בת דינה: גלית בת רות: מרים קרן בת רבקה אילה לאה בת ציפורה: אהרון בן מרים רחל בת נווארה: רות בת לינה: מורית בת רחל לימור הודיה, ושורנה בנות תורן יפה

לזרע של קימה:

יהודה יחזקאל יוסף בן רחל מרים נפתלי שלמה בן לאה: ליאור בן דינה שושנה ריזל בת מינה: שירה בת שושנה שמחה צביה בת רחל: יובל בן שלומית רחל בת חיה: לאה רחל בת איריס: טריק בת מלמס ויקטוריה תקוה בת רינה: דניאלה בת עופרה מאיר יעקב בן רחל: הילה בת ישראלה מירי בת סוזן: חיים יוסף בן איריס: סהרה בת שהאן

להזמנות, להקדשות ולתרומות במייל:

Ronbarina@gmail.com

מצוה לתרום מכספי מעשר לזיכוי הרבים